

TÙ ÁY

TỐ HỮU^(*)

KẾT QUẢ CẨN ĐẠT

- *Cảm nhận được niềm vui lớn của nhà thơ khi giác ngộ lí tưởng cộng sản và nhờ đó, biết gắn bó với nhân dân lao khổ, tạo cho mình một sức mạnh tinh thần to lớn.*
- *Thấy được nghệ thuật diễn tả tâm trạng vui sướng, say mê bằng hình ảnh tươi sáng, giọng thơ sảng khoái, nhịp thơ dồn dập.*

TIỂU DẪN

Tố Hữu (1920 - 2002) là một nhà thơ lớn của nền văn học Việt Nam hiện đại. Thơ ông, từ tập này đến tập khác (*Tù áy*, *Việt Bắc*, *Gió lộng*, *Ra trận*, *Máu và hoa*, *Một tiếng đồn*, *Ta với ta*) theo sát những chặng đường lớn của cách mạng Việt Nam. Tác phẩm của Tố Hữu nói chung thuộc loại thơ trữ tình chính trị thể hiện lẽ sống lớn, những tình cảm lớn của người công dân, người chiến sĩ cách mạng đối với Đảng, với Tổ quốc, với nhân dân, với Bác Hồ,... Thơ ông chủ yếu được sáng tác theo cảm hứng lãng mạn và khuynh hướng sử thi. Nghệ thuật thơ Tố Hữu nghiêng về tính dân tộc truyền thống, chủ yếu phát huy các thể thơ cổ điển và dân gian, ngôn ngữ giàu tính quẩn chúng.

Tố Hữu thời kì bị bắt giam
trong nhà tù của thực dân Pháp
(Ảnh rút từ tập hồi ký Nhà lai một thời –
Tố Hữu)

(*) Về cuộc đời và sự nghiệp văn học của Tố Hữu, sẽ học ở bài *Tố Hữu* trong sách giáo khoa *Ngữ văn 12 Nâng cao*.

Tố Hữu vừa hoạt động cách mạng vừa làm thơ. Ông từng giữ nhiều cương vị quan trọng trong Trung ương Đảng và Chính phủ. Ông được tặng Huân chương Sao vàng (1994), Giải thưởng Hồ Chí Minh về văn học và nghệ thuật (1996) và Giải thưởng văn học ASEAN (1996).

Từ ấy là tập thơ đầu tay của Tố Hữu tập hợp những sáng tác của ông từ năm 1937 đến năm 1946, thể hiện niềm say mê lí tưởng và niềm khát khao được chiến đấu, hi sinh cho cách mạng trên tinh thần lạc quan chiến thắng của một người thanh niên cộng sản.

Tập thơ gồm ba phần : *Máu lửa*, *Xiêng xích*, *Giải phóng* ghi lại ba chặng đường đấu tranh và trưởng thành của Tố Hữu từ khi giác ngộ lí tưởng đến Cách mạng tháng Tám.

Bài *Từ ấy* được rút từ phần *Máu lửa* của tập thơ.

*
* *

*Từ ấy trong tôi bùng nổng hả
Mặt trời chán lí chói qua tim
Hồn tôi là một vườn hoa lá
Rất đậm hương và rộn tiếng chim...*

*Tôi buộc lòng tôi với mọi người
Để tình trang trái với trăm nơi
Để hồn tôi với bao hồn khổ
Gắn giũ nhau thêm mạnh khói đói.*

*Tôi đã là con của vạn nhà
Là em của vạn kiếp phôi pha⁽¹⁾
Là anh của vạn đầu em nhỏ
Không áo com, cù bát cù bơ⁽²⁾...*

7 - 1938
(TỐ HỮU, *Thơ*, NXB Giáo dục, 2002)

(1) *Kiếp phôi pha* : những kiếp sống mòn mỏi, đáng thương.

(2) *Cù bát cù bơ* : bơ vơ, không nơi nương tựa.

HƯỚNG DẪN HỌC BÀI

1. Tìm hiểu tâm trạng của Tố Hữu trong giây phút bặt gặp lí tưởng cộng sản. Qua hình ảnh "Mặt trời chán lí chói qua tim", có thể hiểu quan niệm của nhà thơ về lí tưởng cộng sản như thế nào ?
2. Nhận xét đặc điểm chung về giá trị biểu cảm của các từ ngữ : *bừng* (nắng hạ), *chói* (qua tim), *rất đậm* (hương), *rộn* (tiếng chim).
3. Lí tưởng cộng sản đã đem đến cho Tố Hữu sự thức tỉnh về mối quan hệ tình cảm mới như thế nào ? Vì sao sự thức tỉnh về quan hệ tình cảm ấy lại đem đến cho Tố Hữu sức mạnh và niềm vui ?
4. Nhận xét về giọng điệu chung của bài thơ.
5. Qua những từ lặp lại ở đầu câu : *Đέ* (câu 6 – 7), *Là* (câu 10 – 11), anh (chị) hãy nêu cảm nhận của mình về nhịp thơ và tác dụng biểu cảm của nó.
6. Học thuộc lòng bài thơ.

TRÍ THỨC ĐỌC - HIỂU

Tố Hữu và việc hiện đại hóa thơ trữ tình cách mạng Việt Nam

Thơ trữ tình chính trị – cách mạng Việt Nam xuất hiện cùng với các phong trào cách mạng Việt Nam từ đầu thế kỷ XX như phong trào Duy Tân, Đông du, Đông Kinh nghĩa thực với các tên tuổi như Phan Bội Châu, Phan Châu Trinh, Huỳnh Thúc Kháng,... và thơ của các chiến sĩ cộng sản trong tù như Trần Cung, Trường Chinh, Xuân Thuỷ,... Hầu hết thơ ca cách mạng thời ấy đều mang hình thức truyền thống như thơ Đường luật, thơ lục bát, song thất lục bát với các hình ảnh ước lệ như "cửa độc lập", "đèn tự do", "hòn máu nóng", "chiêu hồn nước", "vợ khuyên chồng",... rất ít tính cá thể.

Sống trong bầu không khí của phong trào Thơ mới, Tố Hữu đã sử dụng hình thức thơ mới để tạo ra tiếng nói mới cho thơ ca cách mạng và bản thân ông cũng là nhà thơ mới trong dòng thơ cách mạng. Ông đem đến một chủ thể trữ tình nhiệt huyết, trẻ trung, mang đậm tính cá thể với những hình ảnh mới gắn liền với sự cảm thụ, thể nghiệm của thi sĩ. (Ví dụ : "Từ ấy trong tôi bừng nắng hạ - Mặt trời chán lí chói qua tim - Hồn tôi là một vườn hoa lá - Rất đậm hương và rộn tiếng chim..." – Từ ấy ; hay : "Khi ta đã say mùi hương chán lí - Đời đắng cay không một chút ngọt bùi - Đời đau buồn không một tiếng cười vui - Đời đen tối phải đi tìm ánh sáng" – Như những con tàu ; ...). Tố Hữu đã làm cho thơ cách mạng có hình thức hiện đại và giàu sức hấp dẫn đối với tuổi trẻ.

Với tập thơ *Từ ấy*, Tố Hữu đã bắc chiếc cầu nối giữa hình thức thơ mới với thơ ca cách mạng. Qua đó, các nhà thơ mới thấy một khả năng đem thơ ca gắn bó với lí tưởng cách mạng, còn các nhà thơ cách mạng thấy một phương hướng làm cho tiếng thơ cách mạng đổi mới, gắn với tâm hồn người đương thời.